

WYROK ZDNIA 6 WRZEŚNIA 2001 R.

V KKN 216/01

Prokurator ma prawo złożenia kasacji na korzyść oskarżonego także wówczas, gdy nie zaskarżył uprzednio wyroku sądu pierwszej instancji, zaś wyrok ten został zmieniony rozstrzygnięciem sądu odwoławczego na niekorzyść oskarżonego. Wniesienie przez prokuratora kasacji na korzyść oskarżonego nie jest bowiem dopuszczalne tylko wtedy, gdy wyrok sądu pierwszej instancji nie został w ogóle na korzyść oskarżonego zaskarżony a nadto, gdy – przy braku takiego zaskarżenia – wyrok ten utrzymano w mocy lub go zmieniono na korzyść oskarżonego (art. 520 § 2 w zw. z art. 425 § 4 k.p.k.).

Przewodniczący: sędzia SN S. Zabłocki.

Sędziowie: SN D. Rysińska (sprawozdawca),

SO M. Pietruszyński (delegowany do SN).

Prokurator Prokuratury Krajowej: B. Drozdowska.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 6 września 2001 r., sprawy Krystyny F. skazanej z art. 205 § 1 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k. i innych, z powodu kasacji, wniesionej przez prokuratora na korzyść skazanej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 marca 2001 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 listopada 2000 r.

uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. w postępowaniu odwoławczym.

Z u z a s a d n i e n i a :

Krystyna F. oskarżona została m. in. o to, że w okresie od 14 listopada 1991r. do 2 stycznia 1992r. w W., działając w warunkach przestępstwa ciągłego doprowadziła Mariana H. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 71 760 zł w ten sposób, że zawarła trzy umowy pożyczki, pobierając gotówkę i nie mając zamiaru jej zwrócić, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2000r. Sąd Rejonowy w W. uznał oskarżoną za winną wskazanego czynu, zaś za podstawę jej skazania, stosownie do treści art. 4 § 1 k.k., przyjął przepisy art. 205 § 1 d.k.k. w zw. z art. 58 d.k.k.. Uznając Krystynę F. za winną popełnienia także innych czynów, Sąd Rejonowy wymierzył jej karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz grzywny w kwocie 4 000 zł.

Od powyższego wyroku apelację na niekorzyść oskarżonej wywiódł jedynie oskarżyciel posiłkowy Marian H. W złożonym środku odwoławczym postawił on zarzut obrazy art. 46 § 1 k.k., polegającej na zaniechaniu przez sąd pierwszej instancji nałożenia na oskarżoną obowiązku naprawienia wyrządzonej mu przestępstwem szkody, mimo iż wniosek taki na rozprawie został przezeń złożony. Domagał się zatem zmiany wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie na jego rzecz stosownego odszkodowania.

Wyrokiem z dnia 13 marca 2001r. Sąd Okręgowy w W., uwzględniając apelację oskarżyciela posiłkowego zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonej Krystyny F. obowiązek naprawienia wyrządzonej Marianowi H. szkody w całości poprzez uiszczenie na jego rzecz kwoty 71 760 zł, w pozostałej zaś części tenże wyrok utrzymał w mocy.

Przytaczany wyrok zaskarżył kasacją, na korzyść skazanej, Prokurator Okręgowy. W złożonej skardze zarzucił on temuż wyrokowi rażąco ob-

razę prawa karnego materialnego, a to art. 46 § 1 k.k., polegającą na jego błędnym zastosowaniu i orzeczeniu na jego podstawie wobec Krystyny F. obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej Marianowi H., podczas gdy skazanie oskarżonej za przestępstwo z art. 205 § 1 k.k. z 1969 r. wykluczało możliwość jednoczesnego zastosowania wobec niej art. 46 § 1 k.k., tj. przepisu kodeksu karnego z 1997r. Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. i o przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Występujący na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej, odnosząc się do *meritum* złożonej kasacji poparł ją, z tym że poddał pod rozagę sądu kasacyjnego możliwość uchylenia orzeczenia sądu odwoławczego nakładającego obowiązek naprawienia szkody – bez konieczności wydawania rozstrzygnięcia następczego, przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi. W pierwszej jednak kolejności prokurator postawił problem samej dopuszczalności wniesienia w sprawie niniejszej kasacji przez prokuratora Prokuratury Okręgowej, wnosząc o rozważenie przez Sąd Najwyższy, czy skarga ta spełnia wymogi formalne określone przepisem art. 520 § 2 k.p.k., który to przepis, zdaniem prokuratora, traktować należy jako *lex specialis* w stosunku do, mającego – na podstawie art. 518 k.p.k. – odpowiednie zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym, unormowania art. 425 k.p.k., w tym w szczególności jego § 4.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

I. Rozstrzygnięcie podnoszonej przez prokuratora Prokuratury Krajowej kwestii dopuszczalności złożonej w sprawie niniejszej kasacji ma pierwszoplanowe znaczenie; w wypadku bowiem stwierdzenia, że występujący w niniejszym postępowaniu jako strona prokurator nie miał uprawnienia do złożenia nadzwyczajnego środka odwoławczego na korzyść skazanej, wniesioną kasację należałoby pozostawić bez rozpoznania, upatrując

jedynie ewentualności skorzystania z uprawnień do złożenia takiego środka przez podmioty wskazane w przepisie art. 521 k.p.k.

Istotnie, na pierwszy rzut oka, przy literalnym odczytaniu dyspozycji art. 520 § 2 k.p.k. w oderwaniu od innych przepisów normujących kwestie związane z zakresem uprawnień stron do składania środków odwoławczych, wydawać by się mogło, iż złożona przez prokuratora skarga kasacyjna uchybia rygorom przytaczanego przepisu. Z treści jego wynika bowiem, iż strona jest uprawniona do złożenia kasacji tylko wówczas, gdy uprzednio zaskarżyła wyrok sądu pierwszej instancji, w przeciwnym zaś wypadku wyłącznie wtedy, gdy wyrok został zmieniony na jej niekorzyść, przy czym ograniczenie to nie dotyczy jedynie sytuacji określonej w § 3 przytaczanego przepisu oraz w wypadku określonym w art. 521 k.p.k. Nie ulega przy tym wątpliwości, iż racja unormowania art. 520 § 2 k.p.k. sprowadza się do wykluczenia możliwości korzystania przez strony dopiero z nadzwyczajnego środka odwoławczego w miejsce uruchomienia zwykłej kontroli instancyjnej (racja ta, rzecz jasna, nie dotyczy sytuacji, gdy strona, która kontroli tej nie uruchomiła, została niejako „zaskoczona” zmianą wyroku sądu pierwszej instancji na jej niekorzyść w wyniku złożenia środka odwoławczego przez inny podmiot), a wątpliwości również nie budzi, iż odnosi się ono do wszystkich, bez wyjątku, stron procesowych, które mają prawo zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji, w tym również, co oczywiste, do prokuratora. Tylko na podstawie powyższego, a zatem na podstawie samego brzmienia art. 520 § 2 k.p.k., w sprawie niniejszej przyjąć by zatem należało, że skoro będący stroną prokurator nie zaskarżył wyroku sądu pierwszej instancji, zaś orzeczenie to, w uwzględnieniu apelacji wniesionej przez oskarżyciela posiłkowego, zmienione zostało wyłącznie na niekorzyść oskarżonej (z korzyścią dla strony oskarżającej), to tenże oskarżyciel publiczny, nie podnosząc w skardze uchybień, o których mowa w art. 439 k.p.k., w ogóle nie miał uprawnienia do złożenia kasacji, w tym

również na korzyść oskarżonej. Pogląd taki jest jednak niesłuszny, bowiem, jak wspomniano na wstępie, pomija, odnoszące się do omawianego zakresu uprawnień prokuratora uwarunkowania, wynikające z innych unormowań prawnych, mających zastosowanie również w postępowaniu kasacyjnym.

Wskazując na powyższe, odwołać się należy do brzmienia przepisów art. 425 § 3 zd. II i § 4 k.p.k., mających w tym postępowaniu odpowiednie zastosowanie na podstawie art. 518 k.p.k. Na kwestę tę trafnie zwrócił uwagę występujący na rozprawie kasacyjnej prokurator podnosząc, iż dla prawidłowego rozstrzygnięcia dopuszczalności wniesionej przez oskarżyciela publicznego kasacji konieczne jest rozważenie wzajemnej relacji przepisów art. 520 § 2 k.p.k. i art. 425 k.p.k. W zakresie tym brak jest jednak podstaw do podzielenia przedłożonej jednocześnie przezeń sugestii, iż pierwsza z wymienionych norm stanowi *lex specialis* w stosunku do przepisów § 3 zd. II oraz § 4 drugiej z nich.

Norma art. 425 k.p.k. wyznacza generalne zasady w zakresie uprawnień do składania środków odwoławczych, w tym przede wszystkim określa krąg podmiotów władnych orzeczenie zaskarżyć, zakres podlegających zaskarżeniu orzeczeń, wreszcie kwestię interesu prawnego warunkującego możliwość złożenia środka odwoławczego. Odnoszące się do dwóch pierwszych, z wymienionych, elementów reguły zwykłego postępowania odwoławczego, określone w §1 i §2 art. 425 k.p.k., doznają w postępowaniu kasacyjnym istotnych modyfikacji w treści norm art. 519, art. 520 § 1 i art. 521 k.p.k. W przepisach tych, w sposób właściwy dla postępowania nadzwyczajnego, uregulowano bowiem odmiennie sam przedmiot zaskarżenia, zmodyfikowano nieco zakres zaskarżania orzeczeń (poprzez wyłączenie możliwości zaskarżenia samego uzasadnienia), wskazano również inny krąg podmiotów mogących złożyć skargę kasacyjną. Żadnej natomiast, co oczywiste, korekcie nie poddano samej zasady legitymacji do

składania wszelkich środków odwoławczych, wiążącej się z istnieniem po stronie skarżącego interesu prawnego (art. 425 § 3 zd. I k.p.k.), jako zasadniczego warunku wniesienia przez stronę skargi kasacyjnej. W takim razie, za równie oczywiste przyjąć należy, iż generalna zasada, że działającego w interesie publicznym prokuratora, jako jedynej strony procesu, nie obowiązuje wykazywanie *gravamen* (art. 425 § 3 zd. II k.p.k.), nadto, iż ma on prawo złożenia skargi także na korzyść oskarżonego (art. 425 § 4 k.p.k.), obowiązuje bez żadnych ograniczeń również na tym etapie postępowania, gdyż żaden z przepisów normujących kasację nie stanowi inaczej. W szczególności, nie sposób przyjąć, by ograniczenie takie miało wynikać z treści art. 520 § 2 k.p.k., który, jak wskazano na wstępie, wiąże uprawnienie strony do złożenia kasacji z kwestią uprzedniego skorzystania przez nią ze zwykłego środka odwoławczego (lub – przy braku jej inicjatywy odwoławczej ze zmianą orzeczenia na jej niekorzyść), nie zaś z kwestią szeroko pojmowanego interesu prawnego do złożenia skargi kasacyjnej, czy też możliwego kierunku zaskarżenia wyroku. Powyższe oznacza, iż przepis art. 520 § 2 k.p.k., określający wskazane warunki formalne wniesienia kasacji, nie stanowi normy specjalnej względem przywoływanych norm art. 425 § 3 i 4 k.p.k., bowiem inny jest zakres i cel objętych powołanymi przepisami uregulowań. Przeciwnie, w myśl dyspozycji art. 518 k.p.k. uznać trzeba, że przepisy art. 425 § 3 i 4 k.p.k. stanowią uzupełnienie warunków dopuszczalności wniesienia kasacji.

Z powyższego wynika, że kwestię uprawnień prokuratora do wniesienia skargi kasacyjnej, przepisy art. 425 § 3 zd. II i § 4 k.p.k. oraz art. 520 § 2 k.p.k. normują w sposób kompleksowy. Ten zaś fakt prowadzi do jednoznacznego wniosku, że na omawianym etapie postępowania prokurator, nie przestając być stroną procesową w klasycznym znaczeniu tego pojęcia, pozostaje jednak ponadto stroną szczególną, której przysługuje nie tylko miano rzecznika oskarżenia, ale również przymiot strażnika interesu spo-

łecznego. Przymiot ten zaś, w istotny sposób modyfikuje rygory art. 520 § 2 k.p.k. w zakresie możliwości wnoszenia przezeń kasacji, co zależy od stwierdzenia, w czym interesie środek ten, w danej konfiguracji procesowej, jest składany. Z faktu, iż prokurator może złożyć kasację również na korzyść oskarżonego a nadto, iż reprezentuje on interes społeczny wywodzić bowiem należy także i to, że czynić to może, realizując nie tylko własne uprawnienia strony procesowej, ale również – działając w interesie oskarżonego – uprawnienia tego ostatniego, jako innej strony procesu.

Na podstawie powyższego skonstatować zatem trzeba, iż złożenie przez prokuratora skargi kasacyjnej na korzyść oskarżonego jest możliwe oczywiście wówczas, gdy uprzednio wniósł on na korzyść oskarżonego apelację od wyroku sądu pierwszej instancji (art. 520 § 2 k.p.k.). W wypadku, gdy prokurator apelacji nie wniósł, a złożył ją sam oskarżony, prokurator ma uprawnienie do wniesienia kasacji na jego korzyść, bowiem uprawnienie takie przysługuje samemu oskarżonemu, a zatem tej stronie procesu, w interesie której prokurator może działać. Z identycznych powodów, gdy prokurator nie zaskarżył wyroku sądu pierwszej instancji, a apelacji nie złożył również oskarżony, prokuratorowi służy prawo wniesienia kasacji na korzyść oskarżonego wówczas, gdy wyrok sądu pierwszej instancji, w wyniku wniesienia apelacji przez inny podmiot (np. oskarżyciela posiłkowego), uległ zmianie na niekorzyść oskarżonego; i w tym bowiem wypadku oskarżonemu przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej, zaś prokurator jest uprawniony do realizacji tego prawa (art. 520 § 2 w zw. z art. 425 § 4 k.p.k.).

Powyższe rozważania prowadzą do ostatecznej dla sprawy niniejszej konkluzji, że prokurator ma prawo złożenia kasacji na korzyść oskarżonego także wówczas, gdy nie zaskarżył uprzednio wyroku sądu pierwszej instancji, zaś wyrok ten został zmieniony rozstrzygnięciem sądu odwoławczego na niekorzyść oskarżonego. Wniesienie przez prokuratora kasacji na ko-

rzyść oskarżonego nie jest bowiem dopuszczalne tylko wtedy, gdy wyrok sądu pierwszej instancji nie został w ogóle na korzyść oskarżonego zaskarżony, a ponadto wtedy gdy – przy braku takiego zaskarżenia – wyrok ten utrzymano w mocy lub go zmieniono na korzyść oskarżonego (art. 520 § 2 w zw. z art. 425 § 4 k.p.k.). Nie trzeba przy tym dodawać, że wybór kierunku zaskarżania orzeczeń należy do wyłącznych kompetencji prokuratora jako reprezentanta interesu publicznego. Działając jako rzecznik strony w procesie oskarżającej, ma on prawo, rzecz jasna, wnieść kasację na niekorzyść oskarżonego. W takim jednak wypadku określone przepisem art. 520 § 2 k.p.k. warunki wniesienia tego środka nie podlegają modyfikacjom w jakimkolwiek zakresie, w tym również w aspekcie, o którym mowa była wcześniej.

Na koniec zauważyć wypada, że przedstawione stanowisko zbliżone jest do poglądu zaprezentowanego już w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1996 r., IV KKN 20/96 (Prok i Pr. 1996, z. 11, poz. 9), a wspierają je również poglądy wyrażane w piśmiennictwie (*vide m. in.* Komentarze do kodeksu postępowania karnego: pod red. Z. Gostyńskiego, Warszawa 1998, s. 647 oraz pod red. P. Hofmańskiego, Warszawa 1999, s. 797, jak również autorstwa T. Grzegorzcyka, Kraków 1998, s. 1175)

Tak przedstawione rozumowanie doprowadziło Sąd Najwyższy do wniosku, że wniesiona przez Prokuratora Okręgowego w niniejszej sprawie kasacja spełnia warunki art. 520 §2 k.p.k. i jako dopuszczalna podlega rozpoznaniu. (...)

W toku ponownie prowadzonego postępowania odwoławczego sąd Okręgowy w W. na nowo rozpozna wniesioną osobiście przez oskarżyciela posiłkowego na niekorzyść oskarżonej apelację, zwracając uwagę na jej rzeczywistą treść, którą rozważy przy respektowaniu reguł odnoszących się do stosowania jednej ustawy, dla sprawcy względniejszej, i nie uchybiając przy tym dyspozycji art. 433 i art. 434 k.p.k.

